

Jak jsme si jako jediní na světě demokraticky zvolili bolševiky do čela státu (VIDEO)

- editor007 | 22. června 2024

ČESKO / SLOVENSKO: Parlamentní volby před 78 lety byly jediným demokratickým hlasováním před únorovým státním převratem 1948. Volby pak nasměrovaly další vývoj blíž k likvidaci omezené demokracie, která zde tři poválečná léta existovala.

Každé volby jsou aktuálním ukazatelem momentálních nálad ve společnosti a politickým indikátorem vlivu. Nejinak tomu bylo i v poválečném Československu, kde se vytvořil systém Národní fronty. V ní se sdružily pouze povolené politické strany: KSČ, Sociální demokracie, Národní socialisté a lidovci. Nejzásadnějším problémem bylo, že v podstatě neexistovala opozice. Všechny strany byly vládní a zákazem dříve povolených politických subjektů, jako byli například agráři, národní demokraté či živnostníci, chtěli komunisté získat pro sebe voličstvo těchto stran.

Po válce vzniklo jakési provizorium s označením Prozatímní národní shromáždění, tedy parlament. Toto uskupení nebylo v říjnu 1945 řádně zvoleno, nýbrž jeho obsazení vzniklo delegačně. Politické strany zde proto měly paritní zastoupení. Prozatímní stav pak měl trvat do roku 1946, kdy se měly konat první poválečné volby. Ty měly za cíl buď potvrdit dominantní sílu komunistů, jež obsadili klíčové rezorty jako ministerstvo vnitra, informací, financí či zemědělství, nebo naopak svědčit o vzestupu demokratických stran, které braly komunistický vliv jen jako dočasný.

Příprava parlamentních voleb 1946

Před samotným konáním voleb byl přijat zákon o Ústavodárném národním shromáždění (ÚNS). Na rozdíl od prvorepublikového parlamentu bylo ÚNS jednokomorové, což znamenalo, že byla zrušena horní komora, Senát. Přidruženým orgánem ÚNS byl Stálý výbor, který čítal 24 členů. Klíčovým úkolem, což ostatně vyplývalo i z jeho názvu, bylo přijetí nové ústavy, která by nahrazovala tu z roku 1920, jež už neodpovídala hluboce změněným společensko-politickým podmínkám po roce 1945.

Od voleb si přirozeně každá strana slibovala zásadnější posílení svých pozic. KSČ usilovala o převzetí dalších důležitých rezortů. Národní socialisté se zase domnívali, že mohou celkově volby vyhrát, oslabit komunisty a revidovat tak alespoň částečně poválečný stav, který podle nich neodpovídal reálné situaci. Lidovci představovali v českých zemích jedinou stranu, která se nehlásila k socialismu. Vedl ji msgre Jan Šrámek, zasloužilý politik, který tvořil tandem s knězem Františkem Hálou. Předseda sociální demokracie Zdeněk Fierlinger usiloval o co nejtěsnější spolupráci s KSČ a pevný blok těchto dvou stran měl být ostatně vedoucí silou v poválečném vývoji.

Kampaň před volbami 1946 v plném proudu

Všechny strany se ještě před volbami dohodly v rámci Národní fronty, že se agitace povede slušně a pokud možno bez podpásových úderů. Nicméně šlo pouze prohrašované sliby, protože realita ukázala spíše na ostré střety, jež se vedly především v tisku a na četných schůzích. Lidovci už tehdy varovali voliče, že může v zemi zvítězit rudá totalita, čemuž komunisté oponovali tím, že jejich názorový oponent se bojí "vůle pracujícího lidu". Vzájemné osočování a urážky byly běžnou součástí předvolební kampaně, stejně jako je tomu i dnes. Národní socialisté pak uráželi všechny a vykopaly hluboké příkopy zejména mezi nimi a sociálními demokraty.

Sama KSČ měla propočítáno, že ve volbách zvítězí a nepřipouštěla si porážku. Otázka však zněla, jak bude tento triumf velký. Gottwald či Marie Švermová si přáli nereálný výsledek přes 50%. Komunisté z taktických důvodů nemluvili o socialismu, jejich program manifestovali širokému publiku jako celonárodní, snažili se získat na svou stranu nejen dělnictvo, ale také zemědělce, živnostníky, úředníky či příslušníky inteligence a vykázali v tomto směru nemalý úspěch. I heslo "republice více

práce, to je naše agitace” ve společnosti vesměs pozitivně rezonovalo.

Výsledky parlamentních voleb 1946

Komunisté požívali v poválečné době největší popularity. Prezentovali se jako celonárodní síla, která v roce 1938 ostře protestovala proti přijetí Mnichovského diktátu a byla nejvýraznější odbojovou složkou. Tyto a další výhody přetavili ve volební vítězství 26. května 1946. KSČ získala v českých zemích neuvěřitelných 40,2% a za ní se umístili národní socialisté s 23,6%, kteří však na komunisty ztráceli propastných milion hlasů. Třetí skončili lidovci se ziskem 20,2%, a poslední potom sociální demokraté s 15,5%, kteří doplatili na to, že prosazovali příliš těsnou spolupráci s KSČ.

Kysuce, červené. Inak mám takú zaujímavosť. Teda ak si nepletiem rok. V '48 na Kysuciach vyhrali komunisti, kvôli chlapom, čo robili na Ostravsku. Ono sa to volenie na hovno, s nami vlečie roky pic.twitter.com/d5pcTY7Fuq

— 🇸🇰MAKA🇸🇰🇸🇰 (@MAKA32165595) [October 1, 2023](#)

Situace voleb 1946 na Slovensku

Na Slovensku však nastala opačná situace. Komunistická strana Slovenska (KSS), odešla z volebního klání s 30% poražena a vítězství slavila Demokratická strana (DS) se ziskem 62% hlasů. Bylo to sice oslnivé prvenství, ale komunisté se snažili prakticky ihned po skončení voleb zasazovat o to, aby je DS nevyužila. Ve hře bylo také možné vyloučení strany z Národní fronty, protože měla mít ve svých řadách bývalé členy Hlinkovy lidové strany a prosazovat separatismus.

Tak či onak, KSČ si ve volbách potvrdila své výsadní postavení z poválečné doby a svou pozici ještě více posílila. Ostatním stranám v čele s národními socialisty pak volby přinesly zklamání. Předseda národních socialistů Petr Zenkl se domníval, že komunisté ztratí právě v jejich prospěch, leč tento předpoklad se nakonec nepotvrdil. Národní socialisté tak začali svou pozornost upírat k volbám, které měly proběhnout v květnu 1948, v nichž doufali, že KSČ utrpí porážku.

Parlamentní volby 1946 však nakonec byly jediným demokratickým hlasováním před únorovým státním převratem. Komunisté v nich slavili svůj triumf, který nezadržitelně nasměroval další vývoj k nastolení rudé totality. Volby v květnu 1948 už připomínaly svého druhu frašku, protože se konaly s jednotnou kandidátkou. KSČ si totiž sama určila, že získá dvě třetiny všech křesel v parlamentu a na ostatní strany, které se proměnily v komunistický přívěsek, zbyla pouhá třetina.

Zpracoval: Petr Duchoslav/Security Magazin

ZDROJ: Karel Kaplan: Pět kapitol o únoru